

Sisäministeriö / Poliisiosasto

Esiselvitys tilitapahtumatietojen kyselymahdollisuuden lisäämisestä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään

Sisäministeriö on pyytänyt Finanssivalvonnalta lausuntoa otsikossa mainitun esiselvityksen tuloksista.

1. Yleistä

Esiselvityksessä on tutkittu tilitapahtumatietojen kyselymahdollisuuden lisäämistä nyt olemassa olevaan pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään, jotta ensivaiheen tilitietokyselyn jälkeen voitaisiin tilitapahtumatiedot hakea kohdennetusti saman järjestelmän kautta. Esiselvityksessä on kartoitettu toimivaltaisten viranomaisten tilitapahtumatietoihin pääsyn nykytilaa ja kehittämiskohteita sekä selvitetty mahdolliset vaihtoehtoiset toteuttamistavat.

Esiselvityksessä ehdotetaan, että velvoite toimittaa tilitapahtumatiedot koskisi niitä luottolaitoksia, jotka pitävät yllä lain pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmässä 4 §:ssä säädettyjä pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmiä. Käytännössä tämä rajaisi tilitapahtumien toimittamisvelvollisuuden ulottamista koskemaan ainoastaan suurimpia luottolaitoksia, mutta joiden piirissä on noin 90% tiliasiakkuuksista.

Työryhmä suosittelee, että seuraavat toimivaltaiset viranomaiset ja asianajajayhdistys voisivat saada oikeuden tilitapahtumatietojen hakemiseen: poliisi, Rajavartiolaitos, Tulli, Rahanpesun selvittelykeskus, suojelupoliisi, Puolustusvoimat, Verohallinto, Ulosottolaitos, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Finanssivalvonta ja Asianajajaliitto. Työryhmän esityksen mukaan kaikkien tiedonsaantioikeudet tarkennettaisiin erilaisin reunaehdoin ja samalla määriteltäisiin tietojen käyttötarkoituksesta hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä.

Työryhmän suosituksena on myös, että jatkotyöskentelyssä pohditaan eri lakitekniisiä ratkaisuja tilitietojen saamiseksi sähköisen järjestelmän kautta, jolloin vaihtoehtoina olisivat ainakin:

- 1) Erillislaki tilitietojen saamisesta tai,
- 2) Asian sääntely rahanpesulaissa ja PMJ-laissa tai,
- 3) Sääntely yksin PMJ-laissa.

9.5.2023
SP/FIVA-EI RAJOITETTU
Julkinen

FIVA/2023/658

Selvityksessä ei oteta kantaa, mikä edellä mainituista ehdotuksista olisi ensisijainen tapa kyselyoikeuden toteuttamiseen.

2. Finanssivalvonnan kanta

Finanssivalvonta on osallistunut työryhmän työskentelyyn ja kannattaa työryhmän esityksen loppupäätelmiä.

Vaikka Pankki- ja maksutilijärjestelmää säätelevä laki on ollut voimassa yli neljä vuotta ja järjestelmän kehittämiseen on käytetty runsaasti sekä julkisen että yksityisen puolen resursseja, saatu hyöty on jäänyt vähäiseksi. Nykyisen pankki- ja maksutilijärjestelmän käytettävyyttä heikentää järjestelmän tekninen monimutkaisuus ja tiedonhakuprosessien ja Tullin tilirekisterin sisältämien tietojen vähäisyys: saatavilla on vain tieto tilin tai tallettelokeron omistajasta ja käyttöoikeuden haltijasta.

Uuden, nyt käyttöön otetun keskitetyn tiedonhakuprosessin kautta on aikaisempaa helpompi selvittää tilin käyttöoikeutettu tai muu tilin haltija, mutta tämä on vasta alkutietoa kattavammalle tietotarpeelle. Tilitapahtumien liittäminen tiedonsaantijärjestelmään nopeuttaa ja tehostaa olennaisesti toimintaa sekä auttaa viranomaisia kohdentamaan voimavarat oikein.

Voimassa olevassa Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää koskevassa laissa (PMJ-laki) on säädetty pääsy PMJ-järjestelmään myös Verohallinnolle, Tullille, Ulosottolaitokselle, poliisille ja Rajavartiolaitokselle, Puolustusvoimille ja Finanssivalvonnalle. Näillä viranomaisilla on jo voimassa olevassa lainsäädännössä säädetty oikeus tilitietojen saamiseen.

Tarkoituksena on, että viranomaiset, jotka jo voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti pääsevät pankki- ja maksutilitietoihin, voisivat tulevaisuudessa käyttää PMJ-järjestelmää näiden tietojen saamiseen. Huomattavaa on, että kyse ei ole uuden rekisterin luomisesta, vaan ainoastaan tietojen saamisesta sähköisen järjestelmän kautta aikaisempaa yksinkertaisemmin, nopeammin ja kustannustehokkaammin.

Esiselvityksessä on kattavasti käyty läpi eri henkilötietojen käsittelyn rajoitukset ja avattu nykyisin vallalla olevaa Eduskunnan perustuslakivaliokunnan kantaa arkaluontoisten tietojen suojaan. Jatkovalmistelussa tultaneen ottamaan kantaa myös siihen, miten arkaluonteisia yksityisten henkilöiden tilitiedot ovat. Esiselvitys ei kuitenkaan paneudu juuri sellaisiin tilanteisiin, joissa haetaan oikeushenkilön tilitietoja. Näissä tapauksissa yksityisyyden suojan tarve ei Finanssivalvonnan mukaan ole yhtä keskeisessä asemassa, eikä estettä tietojen hakemiselle sähköisessä muodossa ole.

9.5.2023
SP/FIVA-EI RAJOITETTU
Julkinen

FIVA/2023/658

Finanssivalvonnan näkemyksen mukaan esiselvityksessä on kuvattu kattavasti tilanteet, joissa Finanssivalvonnalle olisi merkittävää hyötyä tilittietojen saamisesta suoraan järjestelmän kautta. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvonnan ohella Finanssivalvonnan vastuulla on useiden muidenkin potentiaalisesti rikoksia paljastavien valvontatoimien toteuttaminen.

Finanssivalvonta kannattaa työryhmän suosituksia ja pitää tärkeänä, että asiaa koskevan tarkemman hallituksen esityksen valmistelu aloitetaan mahdollisimman pian. Asiaan liittyvät sekä EU:ssa valmisteltava rahanpesusäädösten kokonaisuudistus että nk. rahoitustietodirektiivi. Esityksessä ehdotettu malli on kuitenkin näistä hankkeista erillinen kansalliseen tarpeeseen perustuva kokonaisuus.

FINANSSIVALVONTA

Samu Kurri
Osastopäällikkö

Pekka Vasara
Toimistopäällikkö